

DACĂ NU ARE VOINȚĂ, ATUNCI SE VA LĂSA RISIPIT

Autor: Virgil Iordache | 21 iunie 2022

Redacția Syntopic vă propune în această perioadă tema „Mai are rost să ne descoperim astăzi vocația?”. În acest sens, dorim să îi mulțumim domnului Virgil Iordache, pentru că și-a făcut timp să se gândească la această problemă și să împărtășească cu noi răspunsurile sale la câteva întrebări relevante.

1. În discuțiile despre descoperirea vocației unui tânăr se face trimitere la talentul, capacitățile, înzestrările sale naturale sau chiar la plăcerea sau ușurința pe care o resimte acesta atunci când practică anumite activități în defavoarea altora. Epuizează acestea - talent, înclinații, aptitudini, plăcere - semnificația noțiunii de vocație sau vocația se referă la altceva sau la mai mult decât atât?

Noțiunea de vocație angajează o teorie implicită a dezvoltării umane. Procesul de dezvoltare al unei persoane în mediul social depinde de niște resurse și trăsături intrinseci persoanei în sens larg, incluzând aici tot ce are la dispoziție corporal, mental, sufletesc, și de unele externe, din mediul familial și mai larg. Vocația ar fi un ansamblu de resurse și trăsături intrinseci care predispon la performanță, succes, reușită, plăcerea de a acționa într-un anumit domeniu.

Am putea stabili o taxonomie a vocațiilor în funcție de cât de restrâns sau de amplu e domeniul în raport cu viața omului. Dacă restrângem foarte mult ajungem la afirmații comice, de exemplu vocația de a consuma *french fries*, sună comic tocmai pentru că restrângerea e prea mare. Dacă spunem vocația de a fi jucător de ping pong încă e ceva ușor curios, dar poate că s-ar putea argumenta că există. Undeva în zona rezonabilului intră vocația de a fi sportiv, muzician, filosof. Iar la extindere maximă ar trebui să găsim o vocație pentru ceva caracteristic vieții ca întreg. Ea există în diferite tradiții culturale,

între care și cea creștină. În creștinism, vocația omului e să lucreze de-a lungul vieții la mântuire; trebuie numai să și-o descopere și să folosească aptitudinile cu care a fost dăruit prin creație. Dar tot în creștinism avem și metafora talanților, aceștia nefiind altceva decât elemente ale vocației la scări mai mici existențiale. Ai vocația mântuirii, dar cum lucrezi la ea depinde de vocații cu mize mai mici, care duc spre un anumit traseu potențial.

Observăm că vocația nu e suficientă pentru succes, deoarece e nevoie în dezvoltare și de trăsături externe, de exemplu cunoaștere tacită dintr-o familie de medici din tată-n fiu, sau o societate bogată în care ai acces la oportunități care nu sunt omniprezente, cum ar fi un teatru, o facultate de filosofie, etc. Pentru a profita de vocația mântuirii ai nevoie de Biserică, pentru a profita de talanți ai nevoie de climatul social și cultural.

Acum putem schița un răspuns întrebării dvs. Noțiunea de vocație nu e epuizată de cea de talent, înclinații, ea depinde de acceptarea unui model implicit de dezvoltare a persoanei, iar felul în care o gândim depinde de cât de mult din viață ne structurează vocația, de la un domeniu profesional la existența ca întreg. Când ne ducem spre existența ca întreg vocația ajunge la limitele ei conceptuale și devine universal umană, în creștinism pe schema arătată, în alte culturi altfel.

Din punct de vedere filosofic nu e greu să construim o teorie a unei dezvoltări mai plastice, în care constrângerile vocației să nu mai existe, plasticitatea vieții să fie mult mai mare, iar succesul și plăcerea să poată fi atinse pe multe căi diferite, cu accent mai ales pe influența mediului. Sistemul breslelor arată limpede că moștenirea culturală și cunoașterea tacită pot fi decisive în raport cu vocația intrinsecă a persoanelor. Nu știm dacă un mediu de un anumit fel nu poate induce vocația pentru acțiune în acel mediu la scara de timp a vieții persoanei, nu transgenerațional. Dar acest mod de a gândi, în care nu mai vorbește nimeni despre vocație, așa cum în căsătoriile stabilite de părinți nu mai conta dragostea și se ajungea la fericire altfel, e mult mai rar în ziua de azi. Vocația pare să fie asociată unor mutații culturale specifice unei societăți mai libere, dar dacă e așa sau nu, o poate spune numai un istoric al conceptului.

2. Credeți că încercarea unui tânăr de a-și descoperi vocația într-un climat pluralist, precum cel de astăzi, în care este expus la numeroase moduri de viață și seturi de valori, este mai provocatoare sau chiar împovărătoare decât a(r fi) fost într-o lume (aparent) mai simplă, definită de mult mai puține opțiuni?

Am rezerve că un tânăr trebuie să lucreze la descoperirea propriei vocații. Mai degrabă părinții au datoria să îl expună unor experiențe diverse prin care persoana în formare să vadă ce face bine și ce mai puțin bine. Suntem acum cu discuția la nivelul talanților, nu al vocației mântuirii, care pentru un creștin nu va mai fi influențată de climatul pluralist.

Pentru un tânăr ar fi de folos să conștientizeze că procesul de căutare antrenează niște costuri. În ecologia comportamentală există două strategii ale organismelor răpitoare, *sit and wait*, aștepti și vine prada lângă tine, și *active foraging*, cauți activ prada, consumând energie. Strategia *sit and wait* ar însemna că aștepti să vină oportunitatea peste tine, ceea ce revine la a fi atent la ce ți se întâmplă, ca să nu ratezi șanse care ți se potrivesc. Întrebarea dvs pare mai degrabă orientată spre strategia *active foraging*, aceasta e potrivită numai când prada e rară și mobilă, o cauți, o vânezi. E foarte posibil ca în funcție de tipul de vocație avut să fie bună mai degrabă o strategie decât cealaltă, dar înclin să cred că ambele pot fi utile în grade diferite.

Cine aleargă după mulți iepuri nu prinde nici unul, se spune; poate că nu e chiar așa, poate că poți prinde câțiva simultan, dar cu siguranță nu foarte mulți simultan. Un tânăr își poate decupa un număr rezonabil de lucruri de care se ocupă, să-și autolimiteze spectrul de alegeri fie și la inspirație, fără o bază rațională, cu obiectivul să prindă iepurii. Ce face mai departe cu ei e altă discuție, dar dacă rămân neprinși, toată eventuala vocație avută e inutilă.

3. În contextul dezvoltării tehnologice fără precedent, al suprasaturației informaționale și al înlocuirii cultivării virtuților cu respectarea imperativelor variilor forme de activism, ce provocări sunteți de părere că întâmpină astăzi o persoană care vrea să își urmeze vocația (spirituală, intelectuală, artistică, etc.)?

Dacă vrea, nu întâmpină nici o provocare în plus față de cele avute în absența suprasaturației informaționale. Dacă nu are voință, atunci se va lăsa risipit, va alerga după prea mulți iepuri. Cel care poate singur să nu fie risipit ar fi de folos și pentru el, și pentru alții să organizeze grupuri sociale oamenii care vor mai puțin intens decât el sau ea, adică mai slabi decât el sau ea, și să se susțină reciproc pentru ca astfel să le fie mai ușor. În acest fel va beneficia și persoana tânără puternică în momentele inevitabile de slăbiciune.

Aceste grupuri nu pot avea roluri existențiale majore, ele sunt organizate în jurul asemănărilor dintre talanții primiți, similarităților vocațiilor avute. Existând o diversitate a talanților, probabil că o persoană va fi în mai multe grupuri de susținere reciprocă. Un risc ar putea fi supralicitarea importanței grupurilor în viața personală, de exemplu prin instituționalizarea lor. Urmărirea vocației se face în libertate, în acest model de dezvoltare a persoanei, iar mecanismele grupale induc inevitabil o doză de conformism, adică de focalizare urmând pe alții, nu prin decizia ta. Poate că iepurii nici nu mai există acolo, dar tu continui să alergi după ei pentru că cineva i-a văzut cândva. Un altul ar fi tensiunile dintre grupurile diferite în care se cultivă talanți diferiți, datorită competiției pe resurse. Activismele mi se par epifenomene ale grupurilor centrate pe talanți, pe

vocații, care la un moment dat tind să preia total agenda. Decăderea propriei vocații în activism poate fi un pericol într-un climat social de felul celui despre care vorbiți.

E foarte posibil ca viața să ne arate după o vreme că aveam cu totul altă vocație decât cea despre care am fost convinși că o aveam multă vreme. A sta întru deschisul vieții, pe linia de libertate, permite și o eventuală evoluție a vocației proprii, o dezvoltare în sens propriu, prin care, după ce ai prins ce era de prins la un anumit nivel, ajungi la un alt nivel, la o altă perspectivă și vezi că poți și altceva. Sau te oprești din lucrarea talanților, dacă ți-ai atins propriile limite ori marea trecere s-a apropiat. Din acel loc tăcut, în care se face liniște în jur omului, pentru că nu mai e lucrativ, se vede poate cel mai clar vocația mântuirii, cui i se dă să o vadă: „Și zicea lui Iisus: Pomenește-mă, Doamne, când vei veni în împărăția Ta” (Luca 23, 42).

Precizez că cele de mai sus nu sunt vreun adevăr, ci simple observații subiective, personale.

Imagine: „The Stages of Life” - Caspar David Friedrich (1835); Sursa: WikiArt